

7. World Health Organization. (2021). Guidance on Community Mental Health Services: Promoting person-centred and rights-based approaches.

Дума Л.П.,
магістр соціальної роботи,
старший викладач кафедри Школа соціальної роботи ім. В.І. Полтавця,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
e-mail: lduma@ukma.edu.ua

ЯВИЩЕ ОНЛАЙН-НАСИЛЬСТВА СЕКСУАЛЬНОГО ЗМІСТУ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ ДІВЧАТ

Сучасні діти активно оперують гаджетами з використанням мережі Інтернет. З 2020 року через пандемію COVID-19 інтернет-активність зросла. Вони приділяють цьому ще більше часу - для дозвілля, розширення кола знайомств, спілкування, ведення особистого блогу, дистанційного навчання, що посилює ризик потрапляння у ситуації, пов'язані з кібербулінгом як насильством, зокрема сексуального змісту. За даними, представленими на сайті інформаційно-освітньої кампанії «#Stop_sexтинг», 18 хвилин – це мінімальний час, за який можна змусити дитину зробити інтимні світлини.

Кібербулінг (онлайн-насильство) є загальним терміном для всіх форм насильства, що здійснюються за допомогою різних гаджетів з використанням інтернету та мобільного зв'язку - через електронну пошту, в чатах, соціальних мережах, на web-сайтах. До законодавства України не внесене окреме його визначення. Але у тлумаченні булінгу в Законі України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькування) (2018) йдеться і про застосування засобів електронних комунікацій: «Булінг (цькування) учасника освітнього процесу - діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого».

Виявлено, що дівчата (зокрема неповнолітні) частіше, ніж хлопці зазнають онлайн-насильства сексуального змісту. При цьому, за потрапляння у таку ситуацію дівчат часто засуджують і звинувачують суворіше, аніж хлопців. Дослідження, проведене Plan International (2020) серед 14 000 дівчат віком 15-25 років у 22 країнах світу, показало, що 58% дівчат зазнавали сексуальних домагань. В Україні відсутній централізований збір статистичних даних про порушення прав дітей в цифровому Інтернет-середовищі. В аналітичному огляді «Попередження та протидія кібербулінгу в дитячому середовищі України» (2020) зазначено, що одним із джерел таких даних є Національна дитяча гаряча лінія, куди вони звертаються по

допомогу. Серед звернень виокремлюють випадки, коли кривдник вдається до шантажу – наприклад, йдеться про погрози дівчині від колишнього хлопця поширити її фото, фотографування дівчини чи виготовлення відео іншими особами й поширення таких матеріалів з образливими коментарями без її згоди, зламування акаунту з подальшим пересиланням інтимних фото третім особам. Нерідко дівчата можуть не знати тих, хто вчинили проти них онлайн-насильство, через анонімність кривдників.

У одному з джерел з досліджуваної теми (CYBERSAFE Guide for Workshop Facilitators, 2020) розглядають чотири 4 види онлайн-насильства сексуального змісту щодо неповнолітніх дівчат (violence against girls), що можуть накладатися одне на інше й нерідко переходять в насильство у реальному житті:

1. Розміщення сексуальних зображень без згоди - сексуальні фото чи відео дівчини знімають та поширюють без її на те згоди. Надалі їх практично неможливо видалити. Є випадки, коли в соціальних мережах неповнолітні особи створюють групи з непристойними назвами, куди з помсти викладають інтимні світлини колишніх коханих чи подруг.
2. Експлуатація, примус та погрози – примушування неповнолітньої дівчини до сексуальної поведінки (онлайн) або шантажування сексуальним контентом (отриманими зображеннями інтимного характеру). В українських джерелах цей вид насильства називають онлайн-грумінгом (чи кібергрумінгом) – це пропозиція і заохочення (частіше дорослим/групою дорослих) надсилати особисті фотографії відвертого характеру, заклик до спілкування на тему сексу. Подальший шантаж має назву «сексторшен» - дівчині погрожують розповсюдити її інтимні фото чи відео, якщо не будуть виконані певні умови - злочинець вимагає більше зображень, а згодом наполягає на особистій зустрічі.
3. Сексуалізований булінг - онлайн-знуцання у вигляді злих жартів, виготовлення й поширення «фотожаб» сексуального характеру, розповсюдження пліток у соціальних мережах (наприклад, «вона доступна»), систематичного виключення з певної групи, бо «вона повія», що принижує, засмучує або дискримінує дівчину.
4. Небажана сексуалізація – надсилання дівчині небажаних запитів, коментарів про сексуальне життя та контенту сексуального змісту (порнографічних зображень чи «дікпиків» - з англ. Dickpics – зображення пеніса).

Онлайн-насильство сексуального змісту супроводжується публічним приниженням, звинуваченнями та стигматизацією, що викликає у постраждалої дівчини тривогу, пригнічений стан, замкненість, психосоматичні порушення (головний біль, біль у животі), переживання сорому, відчаю та безвиході. Також серед наслідків відмічають приховування ситуації від батьків через страх осуду чи покарання, погіршення успішності в навчанні,

вживання алкогольних напоїв, суїцидальні думки. Тому фахівці наголошують на важливості підвищення обізнаності неповнолітніх дівчат і хлопців про безпечну й відповідальну поведінку в Інтернеті.

Отже, зростання обсягу та використання Інтернету відкрило нові можливості для онлайн-насильства, зокрема сексуального змісту. Переважно йдеться про неповнолітніх дівчат як більш вразливих до таких зловживань. Онлайн-насильство проявляється по-різному й призводить до негативних наслідків. Тож неповнолітні хлопці і дівчата мають знати про це більше, щоб не постраждати від насильства чи не стати кривдниками.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)». № 2657-VIII. (18.12.2018) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#top>
2. Дьякова А., Касілова А. (2021). Діти та батьки в інтернеті: путівник для безпечної подорожі.
3. Попередження та протидія кібербулінгу в дитячому середовищі України. Аналітичний огляд. (2020) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [cyberbuling_vipravl15-10_compressed.pdf \(bullyingstop.org.ua\)](https://www.bullyingstop.org.ua/cyberbuling_vipravl15-10_compressed.pdf)
4. Plan International «Free to be online?». (2020) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://plan-international.org/publications/freetobeonline>
5. CYBERSAFE Guide for Workshop Facilitators, (2020).

Качанівська А.В.,
студентка 4 курсу кафедри Школа соціальної роботи ім. В.І. Полтавця
факультету соціальних наук і соціальних технологій НаУКМА
e-mail: anna.kachanivska@ukma.edu.ua
Науковий керівник: **Дума Л.П.,**
магістр соціальної роботи, старший викладач,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
e-mail: lduma@ukma.edu.ua

ПАЛІАТИВНА ДОПОМОГА ЛЮДЯМ З ДЕМЕНЦІЄЮ

Проблематика якісної паліативної допомоги людям з деменцією є актуальною, оскільки, за даними ВООЗ, нині у світі 55 мільйонів людей мають деменцію. Однак населення планети старішає, тож і кількість людей з деменцією найближчими роками збільшуватиметься. Деменція – це прогресуюче невиліковне захворювання, від якого на даний час немає лікування. Люди з деменцією мають значні потреби у медичній допомозі, і в останні роки було визнано, що паліативна допомога за такої необхідності має бути доступна кожному, незалежно від діагнозу, оскільки це покращує якість життя людини. Незважаючи на це, люди з деменцією часто не мають доступу до послуг паліативної допомоги (Birch, Draper, 2008).

На сьогоднішній день все ще існує думка, що люди похилого віку, які вмирають від деменції, не сприймаються як особи, які мають невиліковну хворобу, а отже - не потребують паліативного догляду. Дослідники піднімають тему відсутності ефективного паліативного догляду за людьми з деменцією, проте пацієнти з глибокою деменцією не здатні до